

STORTINGET

Innst. 344 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra fullmaktskomiteen

Innstilling fra fullmaktskomiteen om riksvalgstyrets avgjørelse av klager ved stortingsvalget 2021

En sammenfatning av klagesakene og riksvalgstyrets avgjørelser følger som vedlegg til denne innstillingen.

Til Stortinget

Sammendrag

8. oktober 2021 vedtok Stortinget å godkjenne alle valgte representanters fullmakter, i samsvar med fullmaktskomiteens tilrådning i Innst. 1 S (2021–2022).

Stortinget fikk 8. april 2022 oversendt riksvalgstyrets avgjørelse av 28. mars 2022 om 14 klager på stortingsvalget 2021.

En klage er fra Jan Andersson, som i e-post 5. oktober 2021 klager på at valgresultatet er feil og manipulert.

De øvrige 13 klagene er fra Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård og gjelder følgende:

Klager i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget 2021 i henholdsvis Bærum kommune, Øvre Eiker kommune, Ullensaker kommune, Andøy kommune, Tokke kommune, Hustadvika kommune og Vik kommune.

Klage i e-post 17. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget 2021 i Askøy kommune.

Klager i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget 2021 i henholdsvis Alver kommune og Kristiansand kommune.

Klager i e-post 16. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget 2021 i henholdsvis Vadsø kommune, Lørenskog kommune og Rana kommune.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at riksvalgstyret behandler klager om gjennomføringen av stortingsvalget som gjelder andre forhold enn stemmerett og retten til å stemme, jf. valgloven § 13-1 fjerde ledd. Det følger av samme bestemmelse at riksvalgstyret skal oversende sine vedtak i klagesaker til Stortinget, som kan overprøve riksvalgstyrets avgjørelser i klagesaker som en del av sin prøving av valgets gyldighet i henhold til Grunnloven § 64.

Ifølge valgloven § 13-1 første til tredje ledd kan alle med stemmerett klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klagen må fremsettes innen sju dager etter valgdagen, eventuelt sju dager etter fylkesvalgstyrets valgoppgjør dersom klagen gjelder dette. Klagen må være skriftlig og skal fremsettes for valgstyret, fylkesvalgstyret, statsforvalteren, departementet eller Stortingets administrasjon.

Komiteen har gjennomgått klagesaken fra Jan Andersson om at valgresultatet er feil og manipulert, og klagesakene fra Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård vedrørende valgstyrets protokollering av stortingsvalget i kommunene Bærum, Øvre Eiker, Ullensaker, Andøy, Tokke, Hustadvika, Vik, Askøy, Alver, Kristiansand, Vadsø, Lørenskog og Rana. Som det fremgår av riksvalgstyrets uttalelse i klagesakene er de formelle vilkårene for behandling av klagene, ikke oppfylt, og riksvalgstyret har derfor avvist samtlige klager. Ko-

miteen har ingen merknader til riksvalegstyrets avgjørelser i disse sakene.

Komiteen mener det kan være hensiktsmessig om regjeringen i forbindelse med arbeidet med ny valglov vurderer nærmere om det er nødvendig å oversende til Stortinget riksvalegstyrets avgjørelser i klagesaker som avvises på formelt grunnlag.

Komiteen viser videre til at riksvalegstyret i forbindelse med klagebehandlingen har avgitt følgende tilleggsuttalelse om de 13 klagesakene som gjelder protokolleringen av stortingsvalget:

«Riksvalegstyret behandlet i møte 28. mars 2022 13 klager på valgstyrets protokollering i 13 kommuner ved stortingsvalget 2021. Klagen dreide seg i hovedsak om at det ikke var tilstrekkelig redegjort for avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av stemmesedlene og avvik mellom antall stemmesedler og antall i kryss i manntallet samt at det ikke var redegjort for hvilke kontrolltiltak som ble gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av stemmesedlene. Klagen kom inn etter utløpet av klagefristen og adresserer hendelser utover eget valgdistrikt, og ble derfor avvist.

Riksvalegstyret vil til tross for at klagen ble avvist understreke at kommunene må være påpasselige med å fylle ut valgprotokollen i tråd med de krav som stilles. Riksvalegstyret viser til at det kan være vanskelig å forklare avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av stemmesedlene og avvik mellom antall stemmesedler og antall i kryss i manntallet. Det er likevel viktig at kommunene gjør det de kan for å forklare avvik og at forklaringene blir tatt inn i valgstyrets protokoll. Riksvalegstyret vil videre fremheve at kommunene stort sett ser ut til å ha gode rutiner for kontrolltelling av stemmesedlene ved avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Disse rutinene og hvilke kontrolltiltak som i de konkrete tilfellene blir gjennomført for å stadfeste hva som er riktig opptelling, blir imidlertid ofte kun overfladisk beskrevet i valgproto-

kollen, og enkelte ganger blir de ikke omtalt i det hele tatt.

Riksvalegstyret mener på denne bakgrunn at kommunene bør sette seg bedre inn i hvordan valgprotokollen skal fylles ut. Riksvalegstyret oppfordrer også Valgdirktoratet til å legge vekt på korrekt utfylling av valgprotokollen i sin opplæring av kommunene foran neste valg.»

Komiteen er enig i riksvalegstyrets uttalelse vedrørende protokolleringen av stortingsvalget og vil særlig understreke viktigheten av at valgprotokollene i kommunene utfylles korrekt og med tilstrekkelig informasjon om eventuelle avvik, enten disse er rettet eller ikke lar seg rette opp. Dette er av stor betydning for den etterfølgende kontroll og godkjenning av valget.

Dessuten vil komiteen i tråd med riksvalegstyrets påpekning bemerke at god opplæring av valgfunksjonærer i både kommuner og fylkeskommuner vedrørende utfylling av valgprotokollene er en forutsetning for korrekt protokollering. I denne forbindelse vil komiteen også bemerke at det kan være behov for å se nærmere på om protokollene er hensiktsmessig utformet for å tilrettelegge for rapportering av god kvalitet.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Riksvalegstyrets avgjørelse av klager vedrørende stortingsvalget 2021 fra henholdsvis Jan Andersson og Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård – vedlegges protokollen.

Oslo, i fullmaktskomiteen, den 19. mai 2022

Sverre Myrli

leder og ordfører

Riksvalgstyrets avgjørelser i klagesaker

VEDLEGG 1

Klage på stortingsvalget 2021

Bakgrunn for klagen

Jan Andersson klaget i e-post 5. oktober 2021 på at valgresultatet er feil og manipulert.

Klageren anfører bl.a. følgende i klagen:

«Arbeiderpartiet og Demokratene har store avvik når en analyserer sunn fordeling på riksnivå.

Det viser Benfordtesten.

Denne testen er et universelt verktøy for å påvise uregelmessigheter i store datasett.

Med andre ord: Det framstår i denne forbindelse som at det er gjennomført juks i Stortingsvalget 2021.

Hva må gjøres? De ansvarlige myndigheter må etterforske dette nærmere.

Flere fakta:

Ser en på tallene for Senterpartiet - alle valgkretser i landet - sammenlignet med Benford-standard, er trendlinjen sammenfallende med standard vater.

Ser en på Demokratene, alle valgkretser i landet, sammenlignet med Benford-standard, krysser bratt trendlinje standard vater tre steder på kurven.

Slik jeg, og kontakter jeg har, tolker det står vi overfor:

340 000 stemmer er flyttet fra Demokratene til Arbeiderpartiet.

Dette er underbygget ved at flytter en 340 000 stemmer fra Arbeiderpartiet til Demokratene, blir den sunne Benfordfordelingen tilbakestillt for begge parter.

Arbeiderpartiet vil i et slikt tilfelle gå ned fra 783 300 stemmer - ned fra 26,5 prosent til 15,1 prosent. Demokratene vil gå fra 1,15 prosent av stemmene til 12,7 prosent - og følgelig havne på 25 representanter - mot i dag ingen.

Manipulasjonen ser også ut til å harmonere med den lettarbeidete nedsjekkingsfaktoren 10 på store datasett for Demokratene.

Også andre partiet kan være rammet på lignende måte.»

Klageren ber på bakgrunn av dette myndighetene etterforske forholdet om valgfusk ved stortingsvalget 2021.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 først ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen er fremsatt for sent. De formelle vilkårene for å behandle klagen er dermed ikke oppfylt. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet kan ikke se at det er noen nye opplysninger i klagen som endrer de vurderingene som ble gjort av riksvalgstyret i møte 28. september 2021, hvor riksvalgstyret behandlet en tilsvarende klage fra Elling-Henrik Disen. Det ble den gang lagt til grunn at det ikke har forekommet juks ved opptellingen av stemmesedlene, og riksvalgstyrets vedtak var at klagen ikke tas til følge.

Vedtak i riksvalgstyret

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen fra Jan Andersson avvises.

VEDLEGG 2

Klage på protokolleringen i Bærum kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Bærum kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Bærum kommune behandlet klagen i møte 20. oktober 2021, og fattet følgende vedtak:

1. Klagen fra Twitteriatet for Valgkontroll mottatt 10.10.21, avvises da den er for sent fremsatt, jf. valgloven § 13-1 nr. 2.
2. Saken oversendes riksvalegstyret via ansvarlig departement.
3. Politisk sekretariat bes orientere avsender om behandlingen.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Bærum kommune har benyttet det korrekte, offisielle formularet for møtebok/protokoll fra valget. Formularet genereres automatisk ved bruk av det elektroniske valgadministrasjonssystemet EVA.

Klagen gjelder manglende forklaring på avvik mellom foreløpig og endelig telling i kommunens møtebok.

Det er riktig at kommentarene som knyttes til avvikene i møteboken er forholdsvis knappe i omfang. Dette har sammenheng med at det gjelder begrensninger med hensyn til hvor mange tegn som kan benyttes i det elektroniske

valgadministrasjonssystemet. Noe informasjon om forventede avvik er imidlertid utdypet i eget notat (...).

Klageren etterlyser kontrolltiltak. Generelt er det at man benytter både manuell og maskinell telling, i seg selv et viktig kontrolltiltak. I tillegg har vi telt maskinelt to ganger. Videre har fylkeskommunen også skannet alle Bærum kommunes forhåndsstemmer to ganger og fått identiske resultater.

Det er i tillegg et selvstendig kontrolltiltak at Bærum deltok på valgmyndighetenes offisielle prøvevalg der man testet all funksjonalitet, inkludert manuell telling, skanning, valgoppgjør og rapportering.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for optelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige optellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige optellinger og dermed et korrekt

opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Bærum har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Valgstyret begrunner flere steder i protokollen at avviket mellom foreløpig og endelig opptelling av ordinære valgtingsstemmer antakelig skyldes tellefeil i den manuelle opptellingen. Det vil etter departementets vurdering kunne være en tilstrekkelig forklaring dersom valgstyret mener at størrelsen på avviket ikke er større enn at det kan aksepteres. Ved større avvik mener departementet det vil være naturlig å foreta manuelle stikkprøver, selv om en har skannet stemmesedlene to ganger med det samme resultatet. Det vil gi større trygghet for at resultatet er korrekt, ved at det vil kunne avdekke en eventuell kompromittering av eller feil i programvaren. Det vil også bidra til å øke tilliten til at opptellingen har skjedd korrekt. Det bør da fremgå av protokollen at det er foretatt manuelle stikkprøver av kontrollskanningen. Det er imidlertid ikke noe krav etter regelverket at det ved avvik blir foretatt en slik stikkprøvekontroll i tillegg til en maskinell kontrolltelling, jf. veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget. Det er, som Bærum kommune også påpeker i saksfremlegget for valgstyret, kun mulig å skrive korte begrunnelser i merknadsfeltene i valgprotokollen som ligger i EVA, da det er begrensninger i hvor mange tegn det er mulig benytte. Departementet mener dette er uheldig og vil se nærmere på utformingen av merknadsfeltene i EVA. Departementet vil imidlertid understreke at valgstyret må forklare avvik grundig uavhengig av om det er plass til hele forklaringen i valgprotokollen i EVA. Dersom

det ikke er plass, bør avvik etter departementets vurdering forklares i et eget dokument, som legges ved og som gjøres offentlig tilgjengelig sammen med protokollen.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 3

Klage på protokolleringen i Andøy kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Andøy kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Klageren oppgir at det ifølge valgprotokollen er et avvik på 23 stemmer mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Andøy kommune behandlet klagen i møte 15. november 2021, og vedtok å avvise klagen fordi den kom for sent inn, jf. valgloven § 13-1 andre ledd. Klagen er oversendt riksvalegstyret for behandling.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Kommunen har mottatt klage på Stortingsvalget 2021 i Andøy. Klagen går i hovedsak utpå differanse mellom foreløpig og endelig telling av forhåndsstemmer, samt mangelfull forklaring av differansen.

Av valgprotokollen fremgår det en differanse på 23 stemmesedler mellom foreløpig og endelig opptelling av forhåndsstemmer. Denne differansen skyldes:

- Feiltelling av 2 stemmesedler ved første opptelling – rettet opp ved endelig telling.*
- 21 «tvilsomme» stemmesedler behandlet av og godkjent av Valgstyret i møte den 14.09.2021.*

Både foreløpig og endelig telling ble foretatt manuelt. Det var god kontroll på tellingen. Kommunen har ikke mottatt melding fra Fylkesvalgstyret om differanse eller andre feil for innsendte stemmesedler og dokumentasjon for gjennomført valg.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgstyret i Andøy har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Avviket på 23 stemmer mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene blir forklart i saksfremlegget for valgstyret. Avviket skyldes to forhold. For det første ble 21 stemmesedler som var lagt til side som tvilsomme ved den foreløpige opptellingen, jf. valgloven § 10-5 fjerde ledd, godkjent ved den endelige opptellingen. Videre var to stemmesedler feiltelt i den foreløpige opptellingen.

Av departementets gjennomgang av protokollene fremgår det at det i den foreløpige opptellingen av forhåndsstemmer ble registrert 1200 partifordelte stemmesedler, 5 blanke og 26 tvilsomme. I den endelige opptellingen ble det registrert 1223 godkjente stemmesedler (dvs. 23 flere enn i den foreløpige tellingen), 5 blanke og 3 forkastede (dvs. 23 færre enn lagt til side som tvilsom i den foreløpige tellingen). Totalt er det 1231 forhåndsstemmesedler ved både den foreløpige og den endelige opptellingen. Departementet mener at kommunens forklaring i saksfremlegget er troverdig, men har forståelse for at det kan være vanskelig å lese dette ut av protokollen ettersom forklaringen på hva avviket skyldtes, ikke er tatt inn i valgprotokollen. Departementet mener utilstrekkelige forklaringer er uheldig, da gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunen kom i sin kontrolltelling av forhåndsstemmene til det samme resultatet som det valgstyret gjorde i sin endelige opptelling.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 4

Klage på protokolleringen i Vik kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Vik kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det er flere stemmesedler enn kryss i manntallet. Dette avviket blir ikke forklart i merknadsfeltet.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Vik kommune behandlet klagen i møte 4. november 2021, og vedtok å avvise klagen både fordi den er sendt etter fristen og fordi klageren ikke har klagerett, jf. valgloven § 13-1 første og andre ledd. Klagen er oversendt riksvalegstyret for behandling.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«I Vik kommune sin protokoll frå stortingsvalet 2021, kjem det fram at det er 1479 kryss i manntalet og 1493 godkjente røystesetlar, jamfør vedlagte protokol, kapittelet «Nøkkeltal i valgjennomføringa» samt kapitla D1.1 og D2.1. Differansen er 14 røystesetlar fleire enn kryss i manntalet. Forklaringa på dette er at Vik kommune framleis nyttar papir-manntal på valdagen, noko som betyr at framandrøyster (14) først vert kryssa i papirmanntalet og ikkje i det elektroniske manntalet. Stemmegivingane må prøvast mot papirmanntala når kommunen tel opp røystene. Stemmegivingane må også godkjennast i EVA (valdirektoratet sitt datasystem for valgjennomføring), slik at dei kjem fram i møteprotokollen som kryssa i manntalet. Prøving av framandrøystegivingane mot papirmanntalet vart gjort valdagen, og røystesetlane vart tekne med i oppteljinga, men stemmegivingane vart ved ein feil ikkje godkjente i EVA (valdirektoratet sitt datasystem for valgjennomføring). Som ei følgje

av dette vart dei 14 kryssa i papirmanntalet ikkje ført inn i det elektroniske manntalet som er grunnlaget for møteprotokollen.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen, og klageren har ifølge kommunen ikke klagerett. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Det fremgår av valgprotokollen til valgstyret i Vik kommune at det er godkjent 608 forhåndsstemmegivninger og at det er satt 871 kryss i manntallet på valgtinget, dvs. at det er godkjent totalt 1479 stemmegivninger i Vik kommune. I tillegg er det i kommunen avgitt 14 såkalte fremmedstemmer. Disse stemmegivningene er godkjent av kommunen, men har ved en feil fra kommunens side ikke blitt registrert som godkjent i EVA, og er dermed ikke inkludert i antall godkjente stemmegivninger i den elektroniske valgprotokollen. Totalt er det dermed godkjent 1493 stemmegivninger i Vik kommune ved stortingsvalget i 2021. Det fremgår videre av valgprotokollen at det er telt opp 1483 partifordelte stemmesedler og 10 blanke stemmesedler. I tillegg er 1 stemmeseddel forkastet. Totalt er det dermed avgitt 1494 stemmesedler, dvs. én stemmeseddel mer enn antallet godkjente stemmegivninger. Dette avviket på 1 stemmeseddel blir forklart i valgstyrets valgprotokoll, hvor det fremgår at i Vangsnes stemmekrets lå en stemmeseddel inne i en annen. Den innerste av disse var ikke stemplet, og den ble dermed forkastet.

Departementet legger etter dette til grunn at det ikke er noe uforklart avvik mellom antall stemmesedler og antall godkjente stemmegivninger (kryss i manntallet) ved stortingsvalget 2021 i Vik kommune. Departementet finner likevel grunn til å påpeke at det er uheldig at valgprotokollen ikke var korrekt utfylt når den ble offentliggjort. Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er

gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218.

Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 5

Klage på protokolleringen i Askøy kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 17. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Askøy kommune. Klager viser til at resultatene som er presentert i valgprotokollen for Askøy kommune ikke følger kravene i valgforskriften og valgloven og derfor ikke kan godkjennes. Klagen angår flere punkter:

1. Avvik på 190 ekstra stemmer er ikke redegjort for i protokollen.
2. Kommunen har ikke utelukket valgjuks.
3. Ikke offentlig ettersyn: Informasjon lagt fram for valgstyret har bevisst blitt tilbakeholdt fra kommunens møteportal, bevisst ikke blitt nevnt i protokoll for møte 14.09.2021 og ei heller journalført.
4. Kommunen/Valgstyret har ikke kommunisert åpent rundt avviket.

Om avviket på 190 stemmesedler

I klagen redegjøres det for at det er avvik mellom antall stemmesedler i stemmeurne og antall kryss i manntall. Dette avviket er ikke forklart i merknadsfeltene i protokollen. Det vises for det første til at det er flere stemmesedler (5 573) enn antall kryss i manntallet (5 436) ved den endelige opptellingen, dvs. 137 flere stemmesedler enn det skulle vært. Det vises også til at det (totalt for forhånd og valgting) er flere stemmesedler (16 279) enn det er kryss i manntallet (16 099) 180 flere stemmesedler enn det skulle vært. Det opplyses videre om at det i kommunens forklaring er avviket 190 stemmer.

Om å utelukke valgjuks

Klager mener at kommunen ikke kan utelukke at det har forekommet valgjuks da kommunen ikke har gjort egne undersøkelser for å avklare om valgjuks har funnet sted, men at kommunen i sin forklaring helt og holdent har støttet seg på informasjon fra Valgdirektoratet.

Om at kommunens forklaring på avviket ikke er lagt ut for offentlig ettersyn

Kommunens forklaring på avviket fremkommer i et vedlegg til valgstyrets protokoll. Klageren viser til at dokumentet ikke ble lagt ut til offentlig ettersyn i forbindelse med valgstyremøtet 14. september 2021, hvor det ble presentert. Dette er brudd på kommuneloven § 32 tredje ledd om at "[s]akslisten til møtet og andre dokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelig for allmennheten". (Merknad fra departementet: Det vises her til kommuneloven av 1992, som nå er opphevet. Det samme følger imidlertid av § 11-3 tredje ledd i kommuneloven av 2018.)

Det vises videre i klagen til at dokumentet ikke er journalført, noe som er brudd på arkivloven og arkivforskriften.

Om manglende kommunikasjon om avviket

Klageren mener at kommunen skulle kommunisert åpent ut til publikum om avviket. At dette ikke er blitt gjort, er et klart brudd på Grunnloven § 100 sjette ledd om at "[d]et påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale".

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Askøy kommune behandlet klagen i møte 16. desember 2021. Valgstyret vedtok å opprettholde valgstyrets godkjenning av valgprotokollen med vedlegg.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Anførsler vedrørende avvikets tallstørrelse

Twitteriatet for Valgkontroll har anført dissens mellom eget funnet avvik og Askøy kommune sitt påpekte avvik. Twitteriatet for Valgkontroll har sammenlignet tallstørrelser samlet for hele kommunen i totalitet, mens kommunen i sitt avvik har tatt for seg kun et avvik i valgkrets vest. Videre har Twitteriatet for Valgkontroll oppgitt andre tallstørrelser enn dem som fremkommer av kommunens innsendte signerte valgprotokoll. Twitteriatet har beregnet stemmetallet ut fra 16 279 totalt antall

godkjente stemmesedler, mens det faktiske tallet er 16 289. Dersom Twitteriatet ikke hadde gjort en regnefeil, ville de ha kommet fram til 190 stemmer som avvik. Askøy kommune anfører derfor at vårt tall beskrevet som avvik i valgkrets vest er tallstørrelsen som er påklaget, og forholder oss til dette. (...)

Anførsel rundt manglende interne undersøkelser

Askøy kommune har gjort egne undersøkelser for å kunne konkludere med at det ikke er forsøk på valgjuks. Før valgstyret behandling av valgprotokollen ble det gjort tre interne kontroller:

1: Stemmestyrets leder i valgkrets vest hadde samtaler med alle valgmedarbeiderne umiddelbart etter avsluttet opptelling av stemmesedler på valgdagen for å finne forklaring på avviket mellom avkryssing i manntall og antall avgitte stemmesedler. Samlet vurderte de at forklaringen måtte være digital feil. Dette ble også anmerket i merknadsfeltet til deres innsendte protokoll.

2: Profilen for avgitte stemmer i stemmekrets vest ble sjekket opp mot tidligere valg. Profilen viste samvariasjon mellom antall stemmer til de ulike partiene. Ingen parti hadde fått et betydelig høyere eller lavere antall stemmer enn hva de hadde fått ved tidligere valg.

3: Det ble foretatt stikkprøver av familiemedlemmers valgdeltagelse. Det viste seg at flere familiemedlemmer som man visste hadde avgitt stemme ikke var avkrysset som stemmegivere. Selv om det er frie og hemmelige valg, er det ikke hemmelig om man har vært i et valglokale for å avgi stemme.

Basert på interne kontroller gjennomført dagen etter valgtinget, og i forkant av valgstyrets behandling av valgprotokoll, har Askøy kommune konkludert med at det ikke er gjort forsøk på valgjuks.

Anførsel om publisering og arkivering

I henhold til arkivloven er valgstyrets behandling av valgprotokoll med vedlegg arkivert i kommunens sak- arkivsystem og ligger offentlig tilgjengelig.

Anførsel rundt manglende åpenhet

Twitteriatet for Valgkontroll har påpekt manglende åpenhet rundt avviket mellom avkryssinger i manntall og valgtingsstemmer. Askøy kommune har kommunisert avviket åpent via vedlegg til valgstyrets godkjenning av protokoll. Denne metoden følger ordinær kutyme for all politisk saksbehandling. Klager har selv funnet avviket ved å benytte seg av dokumenter som ligger tilgjengelig via kommunens hjemmesider.

Askøy kommune behandlet valgprotokollen i åpent møte, og vedlegg til saken hvor redegjørelsen fremkommer er ikke unntatt offentlighet.

Vurdering:

Differansen mellom antall avkryssninger og antall stemmer mottatt ble redegjort for allerede dagen etter valgdagen. Valgdirektoratets serviceenhet lukket avviket, og anbefalte Askøy kommune å gjøre det samme siden avviket var redegjort for. Kommunedirektøren kan ikke se at der foreligger ny informasjon i saken som tilsier at valgstyrets godkjenning bør endres.»

Valgansvarlig i Askøy kommune, Anne June Iversen, redegjorde i et vedlegg til valgstyrets protokoll som valgstyret behandlet i møte 14. september for avviket som oppstod i stemmekrets Askøy vest ved stortingsvalget i 2021:

«Under opptelling av stemmekrets Askøy – vest (stemme-krets 5) ble det avdekket at det var en differanse på antall avkryssinger på avgitt stemme og stemmer talt fra (...) valgurne med 190 stemmer. Det var 190 stemmesedler mer på valgurnen enn det antall avkryssninger for avlagt stemme viste.

På morgenen 14.09.21 tok valgansvarlig kontakt med valgdirektoratets brukerstøtte for å få bistand til å finne årsaken til denne feilen. Vi har jobbet ut fra to teorier – menneskelig feil eller teknisk feil.

Valgdirektoratets brukerstøtte gjorde flere søk i deres tekniske løsninger for valgtinget. Ved å sammenligne antall søk i manntall mellom valgmedarbeiderne i stemmekrets vest, fant de at to valgmedarbeidere hadde et signifikant høyere antall søk i manntallet enn de resterende valgmedarbeiderne i denne kretsen.

Ut fra dette funnet søkte de videre på registreringer gjort av disse to valgmedarbeiderne. Det brukerstøtten fant, var at disse to ved 194 anledninger ikke hadde trykket på «registrer stemmegivning» ved mottak av stemmeseddel.

Differansen på 4 stemmer mellom telling av stemmer og registrering av stemmegivning er som følger: Fra valgurnetellingen ble to stemmer forkastet (manglet stempel). I tillegg vart to av stemmesedlene lagt i omslagskonvolutt for kontroll før scanning sentralt. Dette var stemmeseddelen til to velgere som allerede hadde avlagt stemme ved forhåndsstemmegivning. De var ikke villig til å ikke få avgi stemme, og stemmeseddel ble enkelt løst ved å legge i konvolutt.

Brukerstøtte hos valgdirektoratet avsluttet saken som følge av at tallene etter gjennomgang var identiske. Andøy kommune tar erfaringen til etterretning som et forbedringsområde til neste valg.

Det kan ikke verifiseres at velgere som ikke var manntallsført har vært fysisk tilstede i valglokalet.»

Valgdirektoratets merknader

Departementet har bedt om Valgdirektoratets uttalelse til klagen. I e-post 11. februar 2022 uttaler direktoratet følgende:

«Vi fikk en henvendelse fra Askøy kommune den 14. september 2021, hvor de hadde avdekket et avvik mellom manntallskryss og stemmesedler. Kommunen hadde noen teorier om hva som hadde skjedd, og ønsket at direktoratet gjorde undersøkelser for å se om det kunne være en teknisk svikt. Valgdirektoratet undersøkte i system- og auditlogger for å se om det fantes en forklaring på avviket der. Vi fant at det var gjort et betydelig antall manntallsøk på personer, uten at det var satt manntallskryss ved disse. Kommunen fikk opplyst at dette var det loggene viste, og at loggene viste at to stemmemottakerne hadde benyttet funksjonen "manntallssøk" i stedet for "registrer stemmegivning" da det var ulike personer som var søkt opp, både ved å søke på navn, manntallsnummer og fødselsnummer. Vi viste da til at dette ikke var en teknisk svikt, men at det eventuelt var gjort menneskelige feil som kommunen måtte forsøke å

avdekke og vurdere. Kommunen tok selv en dialog internt og gjorde sine undersøkelser, og mente at dette var forklaringen på avviket.

Etter deres forespørsel har vi i tillegg gått gjennom loggene på nytt for å undersøke detaljene i søkene utover det å forklare avviket. Av alle manntallssøkene var det 10 søk på navn. Utover dette ble de resterende manntallssøkene gjort på fødselsnummer og manntallsnummer. Søk på fødselsnummer skjer hovedsakelig når velger viser legitimasjon, mens søk på manntallsnummer gjøres når man skanner valgkortet. Alle søk på fødselsnummer og manntallsnumre var ulike. Det kan vise at det etter all sannsynlighet har vært velgere i lokalet med legitimasjonspapirer eller valgkort, og at disse har avgitt sin stemmegivning uten at det har blitt satt manntallskryss. Dette fordi det var 190 stemmesedler fler enn manntallskryss, og 190 manntallssøk som vi fant i loggene.

Dersom det hadde vært et avvik på 190 stemmesedler uten elektroniske spor i form av manntallssøk, kunne dette vært en indikasjon på forsøk om valgfusk. Men siden det er gjort søk i systemet på ulike unike numre tilknyttet personer, anser direktoratet det som lite sannsynlig at valgmedarbeidere visste om 190 ulike fødsels- og manntallsnumre som gav treff i systemet. Videre anser vi det som usannsynlig at de gjorde slike søk uten å sette manntallskryss dersom hensikten var å drive valgfusk. Vi mener derfor at den initielle forklaringen er den mest sannsynlige, og er derfor enig i Askøy sine vurderinger.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 17. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen. Departementet vil kun omtale de forholdene som klageren nevner i punkt 1 og 2 i klagen. Punkt 3 og 4 dreier seg om

forhold som ikke har med selve forberedelsen og gjennomføringen av valget å gjøre. Det er derfor ikke adgang til å klage på slike forhold.

Det fremgår av valgprotokollen til valgstyret i Askøy kommune at i stemmekrets Askøy vest er det satt kryss i manntallet ved navnet til 848 velgere, dvs. at det er godkjent 848 valgtingsstemmegivninger i denne kretsen. Det ble telt opp 1038 stemmesedler fra urnen. Det var altså 190 flere stemmesedler i urnen enn kryss i manntallet i denne stemmekretsen. Valgansvarlig i kommunen skrev dagen etter valgdagen et notat til valgstyret, hvor det ble gitt en forklaring på forskjellen mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler. Det redegjøres her for at to medarbeidere i stemmekretsen hadde søkt opp velgere i manntallet uten å registrere i manntallet at velgeren hadde stemt. Dette er blitt bekreftet av Valgdirektoratet.

Etter departementets vurdering har Askøy kommune foretatt hensiktsmessige tiltak for å fastslå hva som var årsaken til avviket mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler i stemmekrets Askøy vest. Valgdirektoratet har på forespørsel fra kommunen funnet ut at mange velgere er søkt opp i manntallet uten at det samtidig er krysset av ved velgerens navn i manntallet. Dette er en sterk indikasjon på at avviket skyldes at valgmedarbeiderne har glemt å krysse av ved velgerens navn i manntallet. Det kan i seg selv ikke utelukke at valgjuks har funnet sted. Kommunen har imidlertid foretatt kontrolltiltak for å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet valgjuks. Kommunen har i saksfremstillingen for valgstyrets behandling av klagen redegjort for hvilke tiltak kommunen gjennomførte i forkant av valgstyrets godkjenning av valgprotokollen, for å kunne konkludere med at avvikene ikke skyldtes forsøk på valgjuks. Departementet trekker her særlig frem at kommunen kontrollerte profilen for de avgitte stemmene mot tidligere valg. Ingen partier hadde fått et betydelig høyere eller lavere antall stemmer enn hva de hadde fått ved tidligere valg. Kommunen foretok også stikkprøver som viste at flere velgere som man visste hadde stemt, ikke var avkrysset i manntallet.

Departementet viser til at årsaken til avviket mellom kryss i manntallet og antall stemmesedler i urnen for stemmekrets Askøy vest, ikke er godt beskrevet i valgstyrets protokoll for Askøy kommune. Departementet er kjent med at det kun er mulig å skive korte forklaringer i de ulike merknadsfeltene i den elektroniske protokollen, og at

lengre forklaringer derfor må legges som vedlegg til protokollen. Kommunen har da også en forholdsvis fyldig forklaring på avviket i vedlegg til protokollen, noe departementet mener er positivt. Etter departementet vurdering hadde det imidlertid vært fornuftig å også beskrive de tiltakene som ble gjennomført for å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet valgjuks, i vedlegget til protokollen.

Departementet legger etter dette til grunn at kommunen har redegjort godt for avviket mellom antall stemmesedler og antall godkjente stemmegivninger (kryss i manntallet) ved stortingsvalget 2021 i Askøy vest stemmekrets i Askøy kommune. Departementet mener at det ikke er noe som tilsier at det har forekommet juks ved valget.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 6

Klage på protokolleringen i Øvre Eiker kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Øvre Eiker kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Klageren oppgir at det ifølge valgprotokollen er et avvik på 255 stemmer mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene. Det vises også til at det ikke er redegjort for eventuelle kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Øvre Eiker kommune behandlet klagen i møte 3. november 2021, og vedtok å avvise klagen fordi den kom for sent inn. Klagen er oversendt riksvalegstyret for endelig behandling.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Øvre Eiker kommune har benyttet det korrekte, offisielle formularet for møtebok/møteprotokoll for valget. Formularet genereres automatisk ved bruk av elektroniske valgadministrasjonssystemet EVA.

Klagen gjelder manglende forklaring på avvik mellom foreløpig og endelig telling i møteboken. Når det gjelder avvik mellom foreløpig og endelig telling av forhåndsstemmer, så beror dette beklageligvis på en misforståelse. Ved en feil så har valgstyret signert en foreløpig protokoll som var skrevet ut før endelig telling av «Sent innkomne forhåndsstemmer» godkjent i EVA (255 stemmer). Med andre ord hadde

ikke kommunen dette avviket. Valgstyrets gjennomgang/ godkjenning ble gjort elektronisk ved at man gjennomgikk møteboken via EVA.

(...)

Øvre Eiker talte manuelt både foreløpig (ute på stemmestedene) og endelig (sentralt). Dette gir selvfølgelig mulighet for menneskelig feil, f.eks. feilsortering.

Fylkesvalgstyret fant ikke ved kontrolltelling av Øvre Eiker kommunes stemmesedler grunn til å gjennomføre omtelling, da fylkesvalgstyrets kontrolltelling stemte overens med kommunens endelige telling.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgstyret i Øvre Eiker har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Som valgstyret påpeker, skyldes avviket på 255 stemmer mellom den foreløpige og den endelige opptellingen at det ved en feil ble

offentliggjort en protokoll der den endelige opptellingen av kategorien «Sent innkomne forhåndsstemmer» ikke var tatt med. Dette dreide seg om 255 stemmer. Den endelige valgprotokollen til kommunen viser at det er 0 stemmer avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene. Departementet finner likevel grunn til å påpeke at det er uheldig at valgprotokollen ikke var korrekt utfylt når den ble offentliggjort.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 7

Klage på protokolleringen i Lørenskog kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 16. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Lørenskog kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Lørenskog kommune behandlet klagen i møte 8. desember 2021, og fattet følgende vedtak:

1. Klagen fra Twitteriatet for valgkontroll v/Hallvard Nygård avvises.
2. Valgstyret oversender saken til riksvalegstyret.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Foreløpig opptelling av forhåndsstemmer gjennomføres manuelt, ved at et tellekorps bestående av ansatte i Lørenskog kommune sorterer og teller stemmene på dagtid på valgdagen.

Foreløpig opptelling av valgtingsstemmer gjennomføres manuelt i hvert enkelt valglokale, ved at et tellekorps bestående av valgmedarbeidere fra det aktuelle lokalet sorterer og teller stemmene etter at lokalet er stengt.

Den videre beskrivelsen gjelder for opptelling av både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer, men den maskinelle opptellingen foregår på ulike tidspunkt.

Når den manuelle tellingen er ferdig, legges de foreløpige resultatene inn i EVA (elektronisk valgadministrativt system) og rapporteres til media. Deretter starter

maskinell telling ved bruk av skannere. Skanning gjennomføres i henhold til fastsatte rutiner og veileder i sikkerhet for valggjennomføring som er utarbeidet av Valgdirektoratet.

Maskinell opptelling av forhåndsstemmer starter så fort den manuelle tellingen er registrert i EVA. Maskinell opptelling av valgtingsstemmer ble i år gjennomført tirsdag 14. september kl. 09.00 under oppsyn av valgstyret.

Når alle stemmene er skannet, sammenlikner valgansvarlige resultatene av den manuelle og maskinelle tellingen. Dersom det er avvik mellom de to tellingene, gjennomføres kontrolltiltak i form av én eller flere nye opptellinger ved bruk av ulike skannere. Kontrolltellingene gjøres helt til det foreligger to like opptellinger. Når det foreligger to like opptellinger godkjennes én av disse som endelig telling. I valgprotokollen er det kun foreløpig, manuell telling og én endelig telling som fremkommer. Kontrolltellingene som gjennomføres i tillegg kommer ikke frem av protokollen.

Erfaring fra dette valget og tidligere valg, er at avvik mellom foreløpig og endelig telling oftest skyldes tellefeil ved den manuelle tellingen. Ved stortingsvalget 2021 ble dette bekreftet gjennom gjentatte maskinelle tellinger hvor det til slutt forelå to like opptellinger. Årsaken til avvik mellom foreløpig og endelig opptelling er derfor forklart som «Tellefeil manuell telling» i valgstyrets protokoll.

Vurdering:

Klageren er ikke manntallsført i Lørenskog kommune, og har derfor ikke klagerett på valggjennomføringen i Lørenskog. Klagen er også datert 16. november, og er derfor sendt inn etter den lovpålagte klagefristen. På bakgrunn av dette anbefaler kommunedirektøren at klagen avvises. (...)

Kommunedirektøren ønsker likevel å kommentere innholdet i klagen. Kommunedirektøren mener at kravet om å legge inn årsak til eventuell differanse mellom foreløpig og endelig opptelling i valgformularet er oppfylt, ved at det fremgår at det var tellefeil under den manuelle opptellingen. Flere uavhengige maskinelle tellinger ga samme resultat, og kommunedirektøren er derfor trygg på at den endelige opptellingen som er godkjent er det riktige valgresultatet. Resultatet ble også godkjent

av valgstyret i Lørenskog, samt kontrollert og godkjent av Viken fylkeskommune og Stortinget.

Kommunedirektøren har imidlertid forståelse for at resultatene fra valgprotokollen kan fremstå som usikre når det er avvik mellom foreløpig og endelig opptelling og klager ikke kjenner til de kontrolltiltakene som er gjennomført for å sikre et korrekt og gyldig valgresultat. På bakgrunn av dette vil kommunedirektøren oppdatere rutinen for valgoppgjør slik at protokollene for fremtidige valg vil inneholde en nærmere beskrivelse av hvordan kommunen har påvist eventuelle feil ved foreløpig opptelling og kontrollert resultatene. Det vil også iverksettes tiltak for å sikre at resultatene fra den manuelle opptellingen er så korrekt som mulig.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klager er ikke manntallsført i valgdistriktet. Klagen ble dessuten fremmet 16. november, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Kontrolltellingen skal skje på den måten valgstyret bestemmer, enten manuelt eller maskinelt. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Veilederen redegjør også for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Lørenskog har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Valgstyret begrunner flere steder i protokollen at avviket mellom foreløpig og endelig opptelling av ordinære valgtingsstemmer skyldes feil i den manuelle opptellingen. Det blir imidlertid ikke nærmere redegjort for hvorfor det konkluderes slik. Lørenskog kommune har i saksfremlegget til valgstyrets behandling av klagen redegjort for at de har foretatt maskinelle kontrolltellinger ved avvik mellom den foreløpige (manuelle) og den endelige (maskinelle) opptellingen. Kommunen mener at disse viser at den maskinelle opptellingen er den korrekte. Departementet mener det er bra at kommunen har foretatt maskinelle kontrolltellinger, men viser til at dette skulle ha fremkommet i merknadsfeltet i protokollen.

Departementet viser til at for enkelte partier var det forholdsvis store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedlene. Ved større avvik mener departementet det vil være naturlig å foreta manuelle stikkprøver, selv om en har skannet stemmesedlene to ganger med det samme resultatet. Det vil gi større trygghet for at resultatet er korrekt, ved at det vil kunne avdekke en eventuell kompromittering av eller feil i programvaren. Det vil også bidra til å øke tilliten til at opptellingen har skjedd korrekt. Det bør da fremgå av protokollen at det er foretatt manuelle stikkprøver av kontrollskanningen. Det er imidlertid ikke noe krav etter regelverket at det ved avvik blir foretatt en slik stikkprøvekontroll i tillegg til en

maskinell kontrolltelling, jf. veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling samsvarer med den endelige opptellingen til kommunen når en tar hensyn at fylkeskommunen forkastet fem flere forhåndsstemmesedler grunnet manglende stempel enn det kommunen gjorde.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 8

Klage på protokolleringen i Tokke kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Tokke kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Klageren oppgir at det ifølge valgprotokollen er et avvik for Kristelig Folkeparti på 70 % (syv stemmer) mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene. Det vises også til at det ikke er redegjort for eventuelle kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Tokke kommune har avvist klagen, jf. valgloven § 13-1. Kommunen mener forklaringen er god nok, og at den endelige tellingen er rett. Kommunen opplyser videre om at den ikke skannet stemmesedlene, men at både den foreløpige og den endelige opptellingen var manuell.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7

bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Dette gjelder uavhengig av om opptellingen skjer kun manuelt eller manuelt og maskinelt. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Tokke har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. I valgprotokollen blir avviket på syv stemmer til Kristelig Folkeparti mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene, forklart med feiltelling. Departementet vil peke på at avviket mellom antallet stemmer til Kristelig Folkeparti ved den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene, er stort. Det burde derfor etter departementets vurdering ha vært gjennomført en kontrolltelling av stemmene til Kristelig Folkeparti for å stadfeste om den endelige opptellingen var korrekt. Dette for å få bekreftet at avviket skyldtes tellefeil i den foreløpige opptellingen. Det er mulig kommunen har foretatt en slik kontrolltelling, men det fremgår i alle fall ikke av valgprotokollen.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling viser det samme antallet forhåndsstemmer til Kristelig Folkeparti som det valgstyret kom til i sin endelige opptelling.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 9

Klage på protokolleringen i Rana kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 16. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Rana kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Rana kommune uttalte i brev 23. november 2021 til klageren at klagen ikke ville bli realitetsbehandlet, både fordi klageren ikke er manntallsført i valgdistriktet og fordi klagen er fremsatt etter utløpet av klagefristen, jf. valgloven § 13-1 første og andre ledd. I kommunens svar til klageren kommenterte kommunen likevel de momentene klageren tok opp i sin klage:

«Når det oppdages avvik mellom foreløpig manuell telling og maskinell endelig telling vil vi rutinemessig hvis avviket er veldig stort (mer enn 3 stemmer) foreta en ny manuell telling for å avdekke eventuelle feil som er gjort i den manuelle tellingen. Er avviket lite (mindre enn 3 stemmer) teller vi maskinelt minst en gang ekstra på forskjellige skannere, med ulik bemanning. Vi må altså ha minst to like maskinelle tellinger før vi konkluderer med at den tellingen er korrekt. Alle tellingen vil ikke framkomme i valgsystemet, kun de som er godkjente.

Vi har også lagt inn et sikkerhetstiltak med stikkprøveskanning for å manuelt sjekke at den maskinelle tellingen blir korrekt. Vi utførte stikkprøver både ved opptelling av forhåndsstemmene og valgtingstemmene. Vi mener at vi på denne måten kan være sikre på at den maskinelle telling stemmer.»

Det ble deretter i e-post 28. november klaget på den manglende behandlingen av klagen.

Valgstyret vedtok i møte 13. desember 2021 å opprettholde vedtaket om ikke å realitetsbehandle klagen, og sendte klagen over til behandling i riksvalegstyret.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klager er ikke manntallsført i valgdistriktet. Klagen ble dessuten fremmet 16. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Den kan foregå manuelt eller maskinelt. Departementet har

imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Rana har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget.

Departementet viser til at avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedlene i Rana kommune er svært små. Valgstyret redegjør i valgprotokollen for hva de har gjort for å kontrollere hva som er riktig resultat. Det oppgis her at det er foretatt maskinell opptelling to og tre ganger for henholdsvis forhåndsstemmer som er sent innkommet/lagt til side og ordinære forhåndsstemmer. Resultatet fra den endelige opptellingen ble deretter godkjent. Når det gjelder avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av valgtingsstemmene, er det avvik av en viss størrelse for to til tre partier. Valgstyret redegjør i valgprotokollen for hva de har gjort ved opptellingen av de ulike kretsene for å kontrollere hva som er riktig resultat. Det redegjøres her blant annet for at avviket skyldes feil opptalt på parti ved den foreløpige opptellingen. For å bekrefte dette har valgstyret foretatt to maskinelle (endelige) opptellinger med samme resultat. I tillegg har valgstyret foretatt en ny foreløpig opptelling som de kaller det, noe departementet forstår som at det også er foretatt en manuell kontrolltelling av stemmesedlene. Den endelige opptellingen er deretter godkjent.

Departementet mener ut fra dette at valgstyret i Rana kommune har fylt ut protokollen i tråd med de krav som følger av regelverket. Departementet viser videre til kommunens beskrivelse av kommunens kontrolltiltak i brev 23. november 2021 til klageren. Her er kontrolltiltakene beskrevet i mer detalj enn det som fremkommer av protokollen. Departementet anbefaler at kommunen ved fremtidige valg omtaler kontrolltiltakene noe mer utfyllende i valgprotokollen også.

Departementet viser avslutningsvis til at kommunens endelige opptelling samsvarer med fylkesvalgstyrets kontrolltelling, når en tar hensyn til at fylkeskommunen godkjente en stemmeseddel som kommunen hadde forkastet.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 10

Klage på protokolleringen i Kristiansand kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Kristiansand kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Kristiansand kommune avviste klagen i brev 23. november 2021 både fordi klageren ikke er manntallsført i valgdistriktet og fordi klagen er fremsatt etter utløpet av klagefristen, jf. valgloven § 13-1 første og andre ledd. Kommunen kommenterte derfor ikke innholdet i klagen nærmere.

Det ble deretter i e-post 1. desember 2021 klaget på manglende behandling av klagen.

I kommunens oversendelsesbrev til riksvalegstyret uttaler kommunen at den ikke ser noen grunn til å endre sitt opprinnelige vedtak om å avvise klagen all den tid det ikke foreligger nye opplysninger.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klager er ikke manntallsført i valgdistriktet. Klagen ble dessuten fremmet 15. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Kristiansand har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Valgstyret begrunner flere steder i protokollen at avviket mellom foreløpig og endelig opptelling av ordinære valgtingsstemmer skyldes tellefeil i den manuelle opptellingen. Det vil etter departementets vurdering kunne være en tilstrekkelig forklaring dersom valgstyret mener at størrelsen på avviket ikke er større enn at det kan aksepteres. Ved større avvik skal stemmesedlene kontrolltelles.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Protokollen for valgstyret i Kristiansand kommune viser til dels store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av både forhåndsstemmesedlene og valgtingsstemmesedlene. Disse blir etter departementets vurdering ikke tilstrekkelig forklart i protokollen. Det er heller ikke omtalt hvilke kontrolltiltak som er gjennomført for å bekrefte at det er den endelige opptellingen som er korrekt.

Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget. Departementet vil derfor oppfordre kommunen til å sette seg bedre inn i hvilke krav som gjelder ved protokollering av valg. Et naturlig utgangspunkt for å bidra til at protokollen utfylles i tråd med regelverket, vil være å følge innholdet i veilederen om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 11

Klage på protokolleringen i Vadsø kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 16. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Vadsø kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Det vises også til at det ikke er redegjort for eventuelle kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Vadsø kommune behandlet klagen i møte 25. november 2021, og vedtok å avvise klagen fordi den kom inn etter klagefristen på syv dager etter valgdagen, jf. valgloven § 13-1 andre ledd. Klagen er oversendt riksstyret for behandling.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 16. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet

kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Vadsø har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Valgstyret har imidlertid ikke gitt noen nærmere forklaring på avvikene. Det er enkelte mindre avvik (i antall stemmer) mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene. Departementet antar at valgstyret her mener at avvikene er så små at de er akseptable. I så fall mener departementet at valgstyret burde ha forklart dette i protokollen. Når det gjelder avvik mellom de to opptellingene av valgtingsstemmene, er avviket for SV – Sosialistisk Venstreparti så stort at det etter departementets vurdering burde ha vært gjennomført en kontrolltelling av stemmene. Dette burde også ha fremkommet av protokollen.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer i protokollen på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget. Departementet vil derfor oppfordre kommunen til å sette seg bedre inn i hvilke krav som gjelder ved protokollering av valg. Et naturlig utgangspunkt for å

bidra til at protokollen utfylles i tråd med regelverket, vil være å følge innholdet i veilederen om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet viser dessuten til at for valgtinget så samsvarer antallet kryss i manntallet (med tillegg av kryss for en stemmeseddel som ble lagt i urnen uten å krysse av i manntallet) med summen av partifordelte og blanke stemmesedler ved den endelige opptellingen i kommunen. Ingen stemmesedler ble forkastet. Dette er sterk indikasjon på at det er den endelige opptellingen som er korrekt.

Departementet peker videre på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrollert av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling samsvarer med kommunens endelige opptelling både for valgtingsstemmesedler og forhåndsstemmer når det korrigeres for at fylkeskommunen godkjente én stemmeseddel fra forhåndsstemningen som var forkastet av valgstyret.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 12

Klage på protokolleringen i Ullensaker kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Ullensaker kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal forklares, ikke er fylt ut. Det vises også til at det ikke er redegjort for eventuelle kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Ullensaker kommune behandlet klagen i møte 19. oktober 2021, og vedtok å avvise klagen fordi den kom inn etter klagefristen på syv dager etter valgdagen, jf. valgloven § 13-1 andre ledd. Klagen er oversendt riksstyret for endelig behandling.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Den er et avvik på -81 stemmer fra foreløpig og endelig telling (av forhåndsstemmene), dette skyldes at stemmesedler ble forkastet under endelig telling. Under foreløpig telling blir stemmesedlene kun sortert på parti og deretter telt. Ved endelig telling ble alle stemmesedler med feil behandlet individuelt og forkastet hvis de ikke tilfredsstillt kravene som valgloven stiller. I Ullensaker sitt tilfelle hadde vi 74 stemmesedler som ble forkastet fordi de manglet stempel, 5 stemmesedler ble forkastet fordi velger hadde krysset av på flere partier på den generelle stemmeseddelen og det derfor ikke fremgikk hvilket parti vedkommende hadde stemt på og 1 stemmeseddel ble forkastet fordi partiet som velger stemte på ikke stilte liste i Akershus valgdistrikt. Så det reelle avviket er på -1 stemme. Vi ser imidlertid i ettertid at stemmesedler med feil

skulle vært skilt ut før foreløpig telling og at vi da ikke ville fått det avviket som møteboken viser.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i

veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Ullensaker har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Det fremgår av valgprotokollen til valgstyret at det var 81 færre partifordelte stemmesedler ved den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedlene enn det var ved den foreløpige opptellingen. I valgprotollen blir dette avviket forklart med «Feil manuell telling». I saksfremlegget til møtet i valgstyret 19. oktober oppgir kommunen en annen årsak, nemlig at et betydelig antall stemmesedler ble telt med blant de godkjente i den foreløpige opptellingen fordi de ikke ble kontrollert før i den endelige opptellingen. Departementet legger ut fra kommunens forklaring til grunn at kommunen ikke har fulgt bestemmelsen i valgloven § 10-5 fjerde ledd, om å holde stemmesedler som det er tvil om skal godkjennes, utenfor den foreløpige opptellingen.

Det fremgår av protokollen at det ved den foreløpige opptellingen av forhåndsstemmer ble telt opp 11 636 godkjente stemmesedler, 104 blanke stemmesedler og 4 tvilsomme stemmesedler (dvs. stemmesedler det er tvil om kan godkjennes), totalt 11 744 stemmesedler. Ved den endelige opptellingen ble det telt opp totalt 11 739 stemmesedler, dvs. 5 færre enn ved den foreløpige opptellingen. Det var 11 555 godkjente stemmesedler, 99 blanke stemmesedler og 85 forkastede stemmesedler. Den endelige opptellingen viser således at antallet godkjente stemmesedler er redusert med 81 fra den foreløpige opptellingen, antallet forkastede stemmesedler har økt med 81 og antallet blanke stemmesedler er redusert med 5. Departementet mener at disse tallene underbygger kommunens forklaring på avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene, som er gitt i saksfremlegget til møtet i valgstyret 19. oktober 2021. Departementet mener imidlertid at det er meget uheldig at det i den offentliggjorte protokollen er angitt en annen forklaring på avviket.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven

§ 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 13

Klage på protokolleringen i Hustadvika kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Hustadvika kommune mottok 16. november 2021 klage fra Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i kommunen. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften § 41, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at merknadene i merknadsfeltene hvor en eventuell differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen skal føres opp, ikke forklarer avviket. Det vises også til at det ikke er redegjort for hvilke kontrolltiltak som er gjennomført for å påvise feil ved den foreløpige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Hustadvika kommune behandlet klagen i møte 25. januar 2022, og vedtok å avvise klagen fordi den er for sent fremsatt, jf. valgloven § 13-1 andre ledd. Klagen er oversendt riksvalegstyret for behandling.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

«Klagen gjelder manglende forklaring på avvik mellom foreløpig og endelig telling i kommunens møtebok. Kommentarene som knyttes til avvikene i møteboken er forholdsvis knappe i omfang. Dette har sammenheng med at det gjelder begrensninger med hensyn til hvor mange tegn som kan benyttes i det elektroniske valgadministrasjonssystemet.

I Hustadvika kommune ble det gjennomført foreløpig opptelling ute på kretsene – manuell opptelling. Enkelte av kretsene trodde at ugyldige rettinger var tvilsomme stemmesedler (noe de ikke var). Tvilsomme stemmesedler blir ikke fordelt på parti, men lagt inn som tvilsomme stemmesedler som et samlet antall, se tabell C2.1 – 67 tvilsomme stemmesedler. De blir partifordelt ved endelig opptelling (som i Hustadvika

kommune er maskinell) avhengig om de blir godkjent eller ikke av valgstyret. Under D2.4 ser en at avviket er på totalt 67 stemmer.

Med det mener vi at avvikene er tilfredsstillende beskrevet i valgstyrets møtebok.»

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet etter utløpet av klagefristen.

Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Det fremgår av valgprotokollen til valgstyret i Hustadvika kommune at det er 67 flere partifordelte stemmesedler ved den endelige opptellingen enn det var ved den foreløpige opptellingen. I protokollen blir dette forklart med at enkelte stemmestyrer har registrert stemmesedler med ugyldige rettinger som tvilsomme. Dette medførte at de ikke ble tatt med i den foreløpige opptellingen. Det ble lagt til side totalt 67 stemmesedler som tvilsomme ved den foreløpige opptellingen. Kun to av disse ble forkastet i den endelige opptellingen. Dette forholdet forklarer dermed avviket for 65 av de 67 stemmesedlene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det resterende avviket skyldes ifølge valgprotokollen feil ved den manuelle opptellingen.

Departementet mener valgprotokollen tilfredsstillende forklarer årsaken til avviket mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av valgtingsstemmesedler i Hustadvika kommune. Avviket skyldes nesten utelukkende at et stort antall stemmesedler ikke var tatt med i den foreløpige opptellingen, da de var lagt til side som tvilsomme.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.

2. Klagen avvises.

VEDLEGG 14

Klage på protokolleringen i Alver kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Alver kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften. Det blir vist til at det er flere godkjente stemmesedler enn kryss i manntallet, 17 133 godkjente stemmesedler og 17 127 kryss i manntallet. Dette avviket blir ikke forklart i merknadsfeltet. Det anføres dessuten at feil med avkryssing i manntallet er brudd på valgloven §§ 9-5 og 9-5 a.

Kommunens behandling av klagen

Alver kommune avviste klagen 22. november 2021 fordi den var sendt etter klagefristen, jf. valgloven § 13-1 andre ledd.

Det ble deretter i e-post 27. november 2021 klaget på manglende behandling av klagen.

I kommunens oversendelsesbrev til riksvalegstyret viser kommunen til at avvik mellom kryss i manntallet og antall stemmesedler ved forhåndsstemmegivningen er forklart i punkt B2.1.3 i protokollen. Tilsvarende er avvik mellom kryss i manntallet og antall stemmesedler på valgtinget forklart i punkt C2.3.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 15. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

I klagen blir det pekt på at det er ikke er tatt inn merknader i protokollen knyttet til avviket mellom antall godkjente stemmesedler (17 133) og antall kryss i manntallet (17 127). Departementet vil peke på at disse tallene er hentet fra innledningen av protokollen, under punktet nøkkeltall i valggjennomføringen, og omfatter både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer. Det er her ikke noe merknadsfelt for å forklare avviket. Avvik skal derimot forklares i punkt B2.1.3 når det gjelder forhåndsstemmegivningen, og i punkt C2.3 når det gjelder valgtinget. I valgstyrets protokoll for Alver kommune er det tatt inn forklaringer i begge disse punktene for å forklare avvikene mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler.

Departementet legger etter dette til grunn at valgstyret i Alver kommune har fylt ut de aktuelle punktene i valgstyrets protokoll for å forklare avviket mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler i tråd med det som følger av valgprotokollen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.